

CATEHEZĂ

Despre veșmintele bisericești

Preot Laurențiu Drăghicenoiu

Repere scrise, suport pentru discuții

Veșmintele bisericești sunt folosite pentru cult. Ele nu reprezintă un ornament de zi cu zi al clericilor, pentru că destinația lor este momentul rugăciunii și relația sfințitoare a lui Dumnezeu cu lumea prin slujbele Bisericii Sale. De aceea, orice înfrumusețare a Bisericii și a clericilor trebuie să aibă o astfel de ținută, de a transmite prețuirea pe care omul i-o aduce lui Dumnezeu, în bun gust, lucruri folositoare și în bună rânduială, după Tradiția Sfinților Părinți.

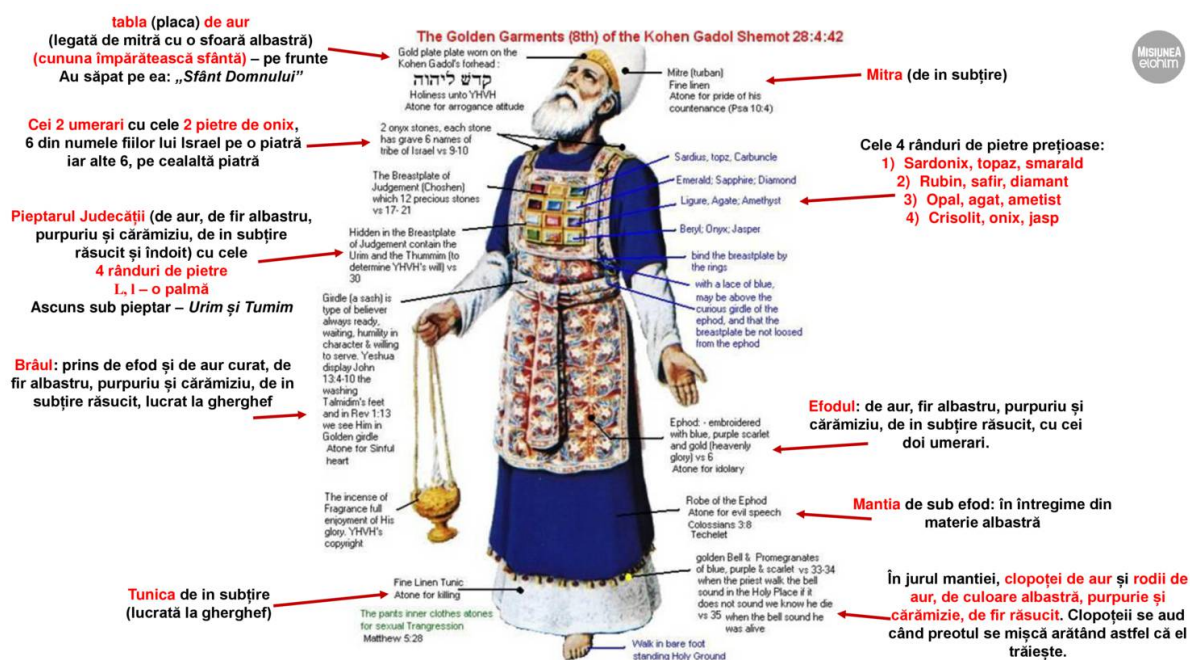
Cultul nu a fost inventat de oameni, ci descoperit de Dumnezeu oamenilor spre folosul mântuirii lor – după cum vedem în Sfânta Scriptură în cărțile Levitic și Ieșirea, în care se vorbește despre Cortul mărturiei, despre Templul, despre veșmintele clerului ori despre Sfânta Sfintelor, locul în care se descoperea Dumnezeu însuși.

La fel se va face și când a venit Mântuitorul instituind Taina Sfintei Împărtășanii cu Trupul și Sângele Lui Euharistia, iar mai apoi, Duhul Sfânt coborând peste Apostoli și girând toate legiurile Bisericii prin adunarea în sinod, după cum s-a început a face la Sinodul Apostolic.

După cum am putut observa în cateheza despre Sfânta Liturghie în primele veacuri, cultul s-a dezvoltat mai cu seamă după perioada persecuțiilor care se încheie o dată cu venirea pe tronul Imperiului Roman a Sfântului Constantin cel Mare. Dacă și până atunci existau veșminte diaconești, preoțești și ierarhice, dar nu într-o formă unitară, de acum, o dată cu statornicia Sfintei Liturghii prin Sfântul Vasile cel Mare și Ioan Gură de Aur, și veșmintele capătă o rânduială specifică ce se va dezvolta o dată cu trecerea timpului, după cum se întâmplă și în celelalte elemente cultice ca iconografia, arhitectura bisericească și altele.

Ne vom orienta schematic după: **Pr. Prof. Dr. Ene Braniște, Arhim. Prof. Ghenadie Nițoiu, Pr. Prof. Gheorghe Neda, Liturgica teoretică – manual pentru seminariile teologice**, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2002, pp. 123-125.

„În Vechiul Testament vedem cum Dumnezeu i-a poruncit lui Moise și i-a zis: „*Ia pe Aron și împreună cu el și pe fiii lui, veșmintele, mirul de miruit... Apoi a îmbrăcat pe Aaron cu hitonul (tunica), l-a încins cu brăul și l-a îmbrăcat cu meilul (mantia), i-a pus efodul (umărarul) și l-a încins cu brăul efodului și i-a strâns cu el efodul; după aceea i-a pus hoșenul (pieptarul), și în hoșen i-a pus Urim (arătarea) și Tumim (adevărul). Iar pe cap i-a pus chidarul (mitra), iar în partea lui de dinainte tăblița de aur, diadema sfînteniei...*” (Levitic 8, 1-2, 7). Pe lângă aceste veșminte ale arhiereului din Legea Veche mai întâlnim și veșminte ale preoților, pe care aceștia le îmbrăcau atunci când slujeau, fiind indicată în Sfânta Scriptură și culoarea lor, precum și formatul lor (Ieșire, capitolul 39).

Dar preoția Vechiului Testament a fost umbra sau preînchipuirea preoției lui Hristos, iar preoția creștină înfățișează dumnezeiasca slujire a Domnului. Din această cauză, toate veșmintele preoțești sunt făcute din materiale strălucitoare și împodobite cu semnul Sfintei Cruci (Efeseni 2, 16), care este mărturia jertfei și a biruinței. **Aceste veșminte au la bază respectul înăscut față de Dumnezeu, de care nu ne putem apropia decât numai cu o anumită dispoziție sufletească și cu veșminte special adaptate.**

Întrebuințarea veșmintelor în Biserica creștină este foarte veche. Sfântul Apostol Pavel, în Epistola a doua către Timotei (6, 13) spune: „*Când vei veni, adu-mi felonul, pe care l-am lăsat în Troada, la Carp*”. De asemenea, un felon al Sfântului Apostol Petru s-a aflat în Antiohia, iar despre **Sfântul Grigorie Dialogul** ni se spune că avea o **haină preoțească** a Sfântului Evanghelist Ioan.

Începând din secolul al IV-lea este cunoscută întrebuințarea în serviciul dumnezeiesc a mai tuturor veșmintelor folosite astăzi, după cum reiese din documentele din acea perioadă. Istoricul Eusebiu

de Cezareea vorbește despre „preoții iubiți ai lui Dumnezeu, care sunt îmbrăcați cu sfânta **tunică**, împodobiți cu coroana măririi și acoperiți cu **haina preoțească**”. Despre Sfântul Împărat Constantin cel Mare ne spun istoricii că a cumpărat veșminte scumpe pentru Biserica Învierii din Ierusalim.

Unele dintre aceste veșminte erau confecționate după modelul celor din Vechiul Testament, iar altele au fost făcute în concordanță cu întrebuințarea lor în cultul creștin și cu înțelesul simbolic care li s-a atribuit. Astfel, până în **secolul al IV-lea**, întâlnim: **tunica, stiharul și felonul**. Începând din acest secol, întâlnim orarul, în **secolul al V-lea**, menționat în scrierile Sfântului Isidor Pelusiotul, **omoforul ca veșmânt arhieresc**. În **secolul al VIII-lea** în tâlcuirea liturgică a Sfântului Gherman, patriarhul Constantinopolului, găsim indicate: stiharul și orarul pentru diaconi; stiharul, orarul dublu, felonul și brăul pentru preoți și stihar, brâu, epitrahil, felon și omofor pentru arhieri. În scrierile arhiepiscopului Simeon al Tesalonicului (secolul al XV-lea), găsim, mânecute pentru preoți și arhieri, sacosul pentru patriarhi și crucea pectorală pentru preoți.

În privința culorii materialului din care se confecționau veșmintele, la început era **culoarea albă, ca simbol al curăției**. Apoi au început să fie folosite și alte culori, ca roșu, verde, purpuriu și negru, fiecare având semnificația ei. Albul este icoana bucuriei și a curăției, culoarea roșie simbolizează sângele vărsat de Domnul și de sfinții Lui, cea verde este simbolul nădejdi în fericirea cea veșnică, iar cea neagră este simbolul căinței și al tristeții.”

Semnificația veșmintelor bisericești

Pentru aceasta vom urmări reperiile rezumate în articolul părintelui Vasile Miron: Arhim. Lect. Dr. Vasile Miron, *Originea și semnificația simbolico-mistică a veșmintelor liturgice*, în „Ortodoxia”, Anul LVI, Nr. 1-2, București, 2005.

Stiharul (diacon, preot și episcop)

„Dupa Sfântul Simeon al Tesalonicului, „stiharul alb înseamnă lumina lui Dumnezeu și curăția”, adică, pe de o parte, simbolizează „lumina cea strălucitoare a Dumnezeirii lui Hristos, care s-a văzut la slăvita Sa schimbare la față pe muntele Taborului și a făcut hainele Lui albe ca lumina”, iar pe de altă parte curăția vieții sacerdotale, așa cum reiese din conținutul rugăciunii pe care o rostesc slujitorii în momentul îmbrăcării: **„Bucura-se-va sufletul meu întru Domnul că m-a îmbrăcat cu vestimentul mântuirii și cu haina veseliei m-a împodobit” (Isaia 59, 10)**. Textul rugăciunii exprimă nu atât sensul de îmbrăcare, cât mai ales acela de acoperire cu podoaba nevinovăției și curăției vieții pentru momentul sublim al slujirii sale.

Când îl raportăm la funcțiunea diaconului în cult, stiharul reprezintă strălucirea și curăția spirituală a ingerilor, fiindcă în oficiul lor liturgic diaconii închipuie pe ingerii care s-au arătat în vestimente albe strălucitoare la învierea Domnului (Luca XXIV, 4) și în momentul înălțării Sale la cer (Matei XXVII, 2). La preoți, „stiharul alb arată felul de viață strălucită a preotului”, iar la arhieriei semnifică „îmbrăcăminte ce este luminată de nestricăciune și de sfântenie, curăția și luminarea lui Iisus și strălucirea și curăția ingerilor”. Dacă este de culoare albă înseamnă lumina lui Dumnezeu și curăția vieții lui Iisus pe care trebuie să o imite slujitorul, iar dacă este de culoare roșie, simbolizează „patima cuvântului Care S-a întrupat și și-a varsat sângele pentru noi”.

Orarul (diacon)

Practica aceasta este preluată din cultul Vechiului Testament, unde mai marele sinagogii, după ce citea câteva fragmente din Lege, din profeti sau din psalmi, ridica în sus o bucată de pânză,

stand în poziție verticală pe un loc înalt, pentru ca poporul, avertizat prin acest semn, să exclame de fiecare dată cuvântul: "Amin". Cu acest scop a fost introdus orarul în Biserica creștină. El a reprezentat la început acea panză subțire, albă, îngustă și lungă, pe care o purtau diaconii în mână pentru a da semnalul la rugăciune și pentru a atrage atenția sfinților slujitori asupra momentelor importante ce urmau să decurgă în rânduiala lucrărilor și slujbelor sfinte din cadrul serviciului divin public.

Reprezentând o distincție a treptei ierarhice a diaconiei, "orarul închipuie darul și puterea care s-a dat diaconilor de a face rugăciunile ecteniilor".

După opinia celor mai autorizați specialiști, orarul este pus în analogie cu chipul și slujirea îngerilor care zboară neîncetat în jurul tronului ceresc, slujind Domnului. "După părerea Sfântului Ioan Gura de Aur și a altor Părinți ai Bisericii, orarul la diaconi se aseamănă cu aripile îngerilor și înseamnă pregătirea slujitorului la împlinirea voinței lui Dumnezeu". Același lucru îl spune și Sfântul Simeon al Tesalonicului, referindu-se la forma și simbolismul orarului. El afirmă că "orarul arată firea cea nevăzută a îngerilor și atarnând pe umeri însemnează aripi; pe el este scris întreit sfânta cântare a îngerilor (Sfânt, Sfânt, Sfânt, Domnul Savaot...) – care este și rugăciunea la îmbrăcarea orarului de către diaconi."

Mănețele (diacon, preot, arhiereu)

Ele se prezintă ca două manșete cu care slujitorul strânge marginea manecilor stiharului pentru a ușura flexibilitatea mâinilor. Neavând un corespondent între vestimentele slujitorului din Vechiul Testament, manecutele au fost introduse destul de târziu în cultul creștin, mai mult din motive de ordin practic, pentru a nu-i stănjeni pe slujitori în îndeplinirea acțiunilor rituale în timpul Sfintei Liturghii.

În legătură cu originea lor, cei mai mulți specialiști înclin să creadă că ele au evoluat din garniturile sau benzile de broderie cu care erau împodobite manecile stiharului, în special al arhiereilor. Cu timpul, aceste garnituri s-au detașat de manecile stiharului, capătând o formă distinctă și devenind un vestiment independent de acesta, având aspectul unor manșete care servesc la strângerea marginilor stiharului, iar la diaconi a reverendei. Acesta din urmă le îmbracă numai când participă la oficierea Sfintei Liturghii. Faptul că diaconii nu prezintă manecutele, spre a fi binecuvântate de către preot sau arhiereu, odată cu stiharul și orarul este un indiciu că ele sunt de origine mai nouă, iar în perioada când nu se generalizase încă la toți slujitorii, nici Liturghiile nu prescrieseră îndrumări și rugăciuni speciale pentru ele.

Cea dintâi mențiune despre existența și folosirea manecutelor în formă și denumirea de azi o avem din anul 1054, în scrisoarea patriarhului Petru al Antiohiei către patriarhul Mihail Cerularie al Constantinopolului, în care se precizează că dreptul de a purta manecute le revine numai arhiereilor, iar preoților și egumenilor nu le este îngăduit să le poarte.

Abia după anul 1400 s-a permis să fie folosite și de preoți, iar începând din sec. al XVI-lea și de diaconi.

Cât privește semnificația simbolică, manecutele înseamnă puterea lui Dumnezeu care întărește pe cei ce savăresc cele sfinte așa cum reiese din rugăciunea ce se rostese la îmbrăcarea cu manecuta dreaptă: "Dreapta Ta, Doamne, s-a preaslăvit într-o țară, mână Ta cea dreaptă a sfărâmat pe vrăjmași și cu multimea slavei Tale ai zdrobit pe cei potrivnici".

Unii talcuitori ai cultului spun ca manecutele ne amintesc de legaturile cu care au fost legate preacuratele maini ale Domnului nostru Iisus Hristos in timpul sfintelor Sale patimi cand a fost purtat in procesiune de la Ana la Caiafa si la curtea judecatorului Pilat, iar "snururile (cu care se strang ele la maneci) simbolizeaza sangele care a curs din coasta lui Hristos de pe Cruce".

Ambele semnificatii simbolice le intalnim si in opera liturgica a Sfantului Simeon al Tesalonicului care spune astfel: "Manecutele inchipuiesc lucrarea lui Dumnezeu cea atotfacatoare... si legaturile mainilor Mantuitorului cu care legat fiind, a fost dus la Pilat".

Epitrahil (preot și episcop)

Vesmantul cel mai important al slujirii preotesti este epitrahilul. **Fara epitrahil nici preotul si nici arhiereul nu pot savarsi nici un serviciu religios.** Denumirea sa deriva de la doua cuvinte grecesti care explica modul folosirii lui in cult. Cu acest vesmant binecuvinteaza preotul casele enoriasilor cu ocazia molitfei posturilor de peste an si sub poala lui mii de credinciosi si-au gasit alinarea si linistea constiintei cand si-au descarcat sufletul de povara pacatelor in scaunul sfant al spovedaniei. La origine, epitrahilul a provenit din orarul diaconesc trecut peste grumaz si atarnand in jos, cu ambele capete ale acestuia. Talcuind actul liturgic al hirotoniei diaconului in treapta de preot, Sfantul Simeon al Tesalonicului spune ca episcopul hirotonisitor ia in acel moment orarul de pe umarul stang si il pune pe umarul drept in jurul grumazului pentru ca in felul acesta, ambele capete ale orarului sa vina in fata si sa formeze un epitrahil, "ceea ce face ca cel hirotonit sa fie ca intr-un jug". Orarul transformat acum in epitrahil arata semnul preotiei depline, care confera noului hirotonit calitatea si puterea de a savarsi Sfintele Taine. Unii liturghisti afirma ca, "provenienta epitrahilului preotesc din orarul diaconesc arata ca de la preot nu se va lua darul diaconiei si ca el, in lipsa diaconului, indeplineste si functiunea acestuia", iar altii sustin ca "epi-trahilul tine locul punerii mainilor apostolilor pe capetele credinciosilor, prin care acestia luau Duhul Sfânt, de unde vine si uzul de a pune epi-trahilul pe cap, cand se face pentru ei vreo rugaciune".

El simbolizeaza, "jugul cel dulce al lui Hristos pe care il poarta preotul pe amandoua umere" potrivit poruncii Mantuitorului (Matei XI, 29).

Insemnatatea simbolica a epitrahilului se mai desprinde si din rugaciunea ce se rosteste la imbracarea lui: "Binecuvantat este Dumnezeu Cel ce varsa harul Sau peste preotii Sai..." Potrivit acestei formule, epitrahilul simbolizeaza "darul cel de sus", darul Duhului Sfânt revarsat asupra preotului pentru a-l invrednici sa slujeasca cele sfinte in Biserica lui Hristos. Toate aceste semnificatii sunt redade si de Sfintii Parinti in comentariile lor. Dupa Sfantul Simeon al Tesalonicului "epitrahilul insemna darul cel de sus care se pogoara pe cap, ca mirul, precum zice David, care se pogoara pe marginea vesmintelor."

Brâul (preot)

Braul il gasim in intrebuintare si la popoarele antice, in special la cele orientale care purtau vesminte lungi si largi. Originea lui urca pana in epoca Vechiului Testament, avand corespondent intre vesmintele sacerdotale de la cortul sfânt, cingatoarea lui Aaron pe care o purta la piept spre a insemna demnitatea si curatia slujirii (Ies. XXVII, 6, 14, 39). Referindu-se la activitatea mesianica, profetul Isaia ii da o interpretare simbolica si tipologica acestui vesmant: "Dreptatea va fi ca o cingatoare pentru rarunchii Lui si credinciosia ca un brau peste coapsele Lui" (Isaia XI, 5). in viziunea Sfantului Ioan Evanghelistul, descrisa in Apocalipsa (I, 13), "Fiul

Omului era îmbrăcat în vesmânt lung până la picioare și încins pe sub sân cu brau de aur". Ca vesmânt liturgic, braul a fost introdus în cultul creștin începând cu secolul V și i s-au atribuit în timp o multitudine de sensuri simbolice. Mai întâi de toate, el reprezintă simbolul puterii divine care întărește pe slujitor în savarsirea actelor de cult și a tuturor lucrărilor sfintitoare așa cum reiese din rugăciunea pe care o rostește atunci când acesta se încinge cu el: "Binecuvântat este Dumnezeu, Cel ce mă încinge cu putere și a făcut fără prihană calea mea, Cel ce întocmeste picioarele mele ca ale cerbului și peste cele înalte mă pune" (Ps. XVII, 35-36). El mai închipuie taria și virtutea preotului, precum și curăția trupului și sfântirea lui. "Braul este buna frumusețe a lui Hristos, care este încins cu puterea Dumnezeirii", după cum spune Sfântul Simeon al Tesalonicului: "Braul închipuie puterea cea de la Dumnezeu ce I s-a dat (arhiereului și preotului) pe mijlocul său" și totodată "lucrul de slujire, ca cel ce slujește se încinge și de asemenea, mai arată și curăția care se află la răunchi și la vîntre". În concluzie, așa cum spune și Sfântul Gherman patriarhul Constantinopolului, "braul pe care îl încinge preotul înfatisează buna-cuviință cu care Hristos, împăratînd S-a încins puterea mareată a Dumnezeirii", iar după unii liturgisti, "el mai însemna și slujirea lui Hristos care S-a încins cu fota spre a sluji ucenicilor Sai", când le-a spălat picioarele la Cina cea de Taina (I Ioan XII, 4-5)."

Felonul (preot)

„Al treilea veșmânt liturgic specific numai preoților este felonul sau sfita. Acesta amintește de mantaua sau pelerina pe care o purta Mântuitorul și Sfinții Apostoli. La început, culoarea felonului a fost albă, simbolizând curăția și îmbrăcarea cu slava dumnezeiască. Cu timpul, au început să se folosească pentru confecționarea lui și materiale de alte culori, acestea fiind folosite în strînsă legătură cu o perioadă sau un anumit moment liturgic. În timpul Postului Mare, se poartă de regulă felon de nuanțe roșii; în Săptămâna Sfințelor Patimi și la slujbele funebre se folosește felon de culoare neagră, ca expresie a pocăinței. Pe spate, felonul este împodobit cu chipul Mântuitorului Hristos, al Maicii Domnului sau al Sfintei Cruci, semne ale împăcării și ale izbăvirii noastre din păcat.” (Preot Ciprian Bără, *Ce simbolizează veșmintele liturgice*, Ziarul Lumina, 2 februarie 2009)

Omoforul (arhieri)

„Cel mai important veșmânt arhieresc este omoforul. Nici un arhieru nu slujește fără omoforul așezat pe grumaz. El este unul dintre cele mai vechi veșminte arhieresti, fiind prezent în cult încă din primele veacuri creștine. Potrivit tradiției, Maica Domnului ar fi făcut cu propria ei mână un omofor lui Lazăr din Betania, pe care Mântuitorul îl înviase din morți și care, mai târziu, a ajuns episcop al Ciprului, iar Sfântul Iacob, fratele Domnului și primul episcop al Ierusalimului, săvârșea sfintele slujbe purtând pe grumaz un omofor. Prima atestare documentară despre folosirea omoforului în cult o avem din secolul al IV-lea, când Sfântul Grigorie de Nazianz a lăsat prin testament diaconului Eutropiu 13 omofoare. „Pe umeri ai luat, Hristoase, firea noastră cea rădăcită și înălțându-Te ai adus-o pe ea lui Dumnezeu-Tatăl.” Din acest text al rugăciunii care se citește la îmbrăcarea omoforului, părinții Bisericii au mărturisit că acest veșmânt simbolizează „oia cea pierdută, pe care Mântuitorul a luat-o pe umerii Săi ca s-o mântuiască”, iar în sens mai larg închipuie omenirea cea căzută prin păcat, pe care Mântuitorul Hristos a răscumpărat-o prin jertfa Sa. În acest sens, Sfântul Simeon al Tesalonicului afirmă: „Omoforul pe care îl înfășură arhierul pe umeri înseamnă mântuirea și chemarea oii celei rădăcite, care suntem noi, oamenii,

al căror chip l-a luat Mântuitorul, întru care a și pățimit cu crucea, mântuindu-ne pe noi". (Preot Ciprian Bără, *Ce simbolizează veșmintele liturgice*, Ziarul Lumina, 2 februarie 2009)

Sacosul (arhiereu)

„Sacosul este simbolul umilintei și al caintei care trebuie să caracterizeze comportamentul și ținuta morală a arhiereului, pentru că ori de câte ori savarsește Sfânta Liturghie îmbrăcat cu acest vestiment *"sa nu se mandrească cu înalta sa slujire, ci să-și aducă aminte de înjosirea și umilinta Mântuitorului"*, pe care îl reprezintă în chip tainic. Sacosul ne amintește deci, că și felonui, de hlamida mohorată, cu care a fost îmbrăcat Mântuitorul în semn de batjocură în timpul Sfințelor Sale Patimi, iar după alții, el închipuie cămașa lui Hristos, țesută în întregime dintr-o bucată, asupra căreia rastignitorii au tras sortii spre a nu fi sfâșiată, simbolizând în acest sens, Biserica Crestină a cărei conducere spirituală și purtare de grijă o iau arhieriei asupra lor. Din acest motiv și sacosul nu este croit din bucăți, ci din întreg așa cum Biserica lui Hristos este una și întreagă de la o margine la cealaltă a pământului. Clopoteii cu care se încheie cele două părți laterale ale sacosului simbolizează cuvântul lui Dumnezeu, care trebuie să iasă din gura episcopului, iar numărul lor (cate șase în fiecare parte) reprezintă glasul propovăduirii celor 12 Apostoli care au răspândit cuvântul Sfintei Evanghelii în toată lumea.

Bedernița sau Epigonatul (preot și episcop)

Epigonatul sau bedernița este un vestiment liturgic în formă de romb, care se leagă cu un snur după gat, atarnând pe genunchiul drept, de la care fapt i s-a atribuit și denumirea.

Celălalt termen, de bederniță, este de origine slavă și înseamnă maramă sau servet. Ambele cuvinte ne duc cu gândul la vechimea și utilitatea lui în cult. *Majoritatea liturgistilor afirmă că acest vestiment a intrat în uz de prin sec. VI și că ar deriva dintr-un stergar pe care îl folosea episcopul la spălarea picioarelor conșlujitorilor în Joia cea Mare, după exemplul Mântuitorului.*

Acest vestiment servește numai ca o podoabă la lucrarea celor sfinte și simbolizează "sabiea spirituală, adică cuvântul lui Dumnezeu cu care trebuie să fie înarmat neîncetat pastorul".

Cu această "sabie a Duhului" (Efes. VI, 17) arhiereul trebuie să taie și să respingă învățăturile gresite ale ereticilor și ale credincioșilor neascultători, care nu se supun autorității Bisericii, de aceea, epigonatul se leagă de brau, cum își încing ostașii sabia. Unii liturgisti văd în acest vestiment simbolul servetului cu care s-a sters Pilat pe mâini zicând: "nevinovat sunt de sangele acestui om", iar alți interpreți inspirându-se din textul formulei pentru îmbrăcarea epigonatului (... "încordează și bine sporește și stăpânește într-un adevăr, blândete și dreptate") spun că mai simbolizează "biruința asupra morții și învierea Mântuitorului". Având brodată pe el icoana învierii, acest vestiment "arată puterea, biruința și scularea lui Hristos, pe care le-a savărit prin curăție și neprihanire" și fiindcă "se asază la brau ca o armă, închipuie Crucea, iar pentru că are înscrisă pe el învierea, arată puterea asupra morții prin biruința învierii lui Hristos".

Fiind mai mult o insignă decât un vestiment propriu-zis, epigonatul se acordă de către episcop și preoților distinși care se evidențiază în activitatea pastoral-misionară și administrativ-gospodărească și în special celor care se ostensează în cuvânt și în propovăduirea învățăturii (I Tim. V, 17).

Mitra (episcop)

Mitra este acoperământul capului folosit de arhierii în timpul serviciului liturgic, având de obicei forma coroanei sau diademei împăratești. Denumirea provine de la termenul grecesc (xitpd, ccq, care înseamnă legătura, învelitoare la cap, turban. în primele veacuri creștine, mitra nu era decât o simplă bandă de metal care împodobește capul, asemenea coroanelor împăraților sau a tablitelor de aur pe care le purtau pe frunte arhierii Vechiului Testament în timpul serviciilor religioase de la Cortul Marturie și de la templu (Ies. XXVIII, 4, 37, 39 și XXXIX, 28) și pe care erau scrise cuvintele: "sfîntenia Domnului", pentru a ilustra mărirea și autoritatea dată de Dumnezeu slujitorilor Sfantului Sau jertfelnic.

Mantia (episcop)

Mantia este un vesmânt lung și larg, fără maneci, ca o pelerină bogată de culoare purpurie și lungă la spate pe care arhierii o îmbracă numai în cadrul slujbelor bisericesti la care nu îmbracă stiharul și sacosul, cum ar fi de ex.: la Vecernie și Litie (Priveghere), la sfîntirea apei, la Sfantul Maslu, la slujba Sfintei Cununii și la diferitele procesiuni. La origine, ea a fost un supra-vesmânt de ceremonie pe care împărații bizantini îl îmbrăcau la încoronarea lor în scaun sau la anumite solemnități. Cu vremea, ei l-au acordat patriarhilor, ca semn distinctiv, spre a-i deosebi de ceilalți arhierii. Chiar Sfantul Simeon al Tesalonicului ne relatează că pe vremea lui, la începutul secolului al XV-lea, împăratul însuși trimitea celui ales patriarh, mantia și engolpionul, în semn de aleasă cinstire și pretuire.

Cârja (episcop)

Cârja, toiagul sau paterita este un fel de baston lung până la 2 metri, având în partea de sus doi serpi cu gurile deschise și cu privirea unul spre celălalt, peste care se suprapune un glob, surmontat de o mică cruce. Pe manerul toiagului se infasoară o mahrama cusută cu fir, pentru podoabă și pentru ca să fie mai lesne de purtat.

Ierarhii poartă carja ori de câte ori slujesc, iar la înmânarea ei, diaconul rostește cuvintele: "Toiagul puterii Tale ți-l va trimite Domnul din Sion" (Ps. CIX, 2), arătând că arhierelui îi este încredințată puterea de a păstori Biserica. Deci, carja este simbolul autorității pastorale care i se dă arhierelui în semn că este dator să pastorească turma cea cuvântătoare, după modelul lui Moise și Aaron care purtau toiage, semne văzute ale demnității și puterii lor de a conduce poporul evreu (Ies. VII, 20; VIII, 16-17). Ea mai simbolizează și toiagul lui Aaron care a odrăslit în chip minunat (Numerii XVII, 8; Evr. X, 4), iar cei doi serpi de la capatul de sus al carjei închipuie înțelepciunea pastorului de suflete (Matei X, 16) reflectată în "puterea de a povătuși și pedepsi pe cei neplecați și a aduna la sine pe cei departați".

Globulețul cu cruce dintre capetele serpilor simbolizează globul pământesc și ne arată că arhierul pastorește turma în numele și cu puterea lui Hristos, Care a sfărâmat pe Cruce capetele nevazutilor balauri. De aceea, carja, în întregimea ei, "simbolizează și Crucea lui Hristos și biruința cu care biruim, ne întărim, ne povătuim, ne păstrăm, ne învățăm și ne tragem la Hristos, omorând poftile, gonind pe vrajmasul și păzindu-ne de pretutindeni", iar după alte mărturii, ea amintește și trestia în care a fost pus buretele de la Patimi (Matei XXVII, 48) și condeiul de trestie cu care Domnul a scris mântuirea neamului omenesc.

Dichiero-tricherele

Dichero-tricherele sunt doua sfesnice, unul cu doua brate si altul cu trei brate, in care se asaza lumanari si cu care arhiereul binecuvinteaza pe credinciosi in timpul serviciului divin. Ele inchipuie lumina invataturii evanghelice. Cele doua lumanari ale dicherului simbolizeaza cele doua firi ale Mantuitorului, iar cele trei ale tricherului simbolizeaza cele trei Persoane ale Sfintei Treimi. Aceste facii mai semnifica si stralucirea harului Sfantului Duh care se transmite preotilor si tuturor credinciosilor prin intermediul arhiereului, precum si "luminata viata ingereasca, dumnezeiasca, curata si luminata a barbatilor sfinti", care au indeplinit porunca Mantuitorului: "Asa sa lumineze lumina voastra inaintea oamenilor, ca vazand faptele voastre cele bune, sa slaveasca pe Tatal vostru Cel din ceruri" (Matei V, 16).

Luminile acestor sfesnice sunt un indiciu sugestiv al rolului pastoral, sacerdotal si didactic al arhiereului. Ca unul ce il reprezinta in chip tainic pe Mantuitorul, infaptuind in numele Sau lucrarea Sa simtitoare si mantuitoare, arhiereul trebuie sa urmeze intru totul modelul ideal si divin de viata al Domnului nostru Iisus Hristos, pentru a fi cu adevarat "lumina lumii" si "sarea pamantului" (Matei V, 13-14)."